

Utrecht-West

JAARVERSLAG 2022

INHOUDSOPGAVE JAARVERSLAG 2022

6

6

6

9

14

15

22

25

28

**Wim
Perlot**
-
Voorzitter

VOORWOORD

In het westelijke deel van de provincie Utrecht is in meerdere gebieden het gesprek over de realisering van maatschappelijke doelen al geruime tijd gaande. In deze gebiedsprocessen zoekt Utrecht-West vanuit een onafhankelijke positie de verbinding met de boerenondernemers en inwoners van een gebied, en onderzoekt de Gebiedscommissie waar de energie zit om de duurzame ontwikkeling van het landelijk gebied op te pakken. Utrecht-West bouwt aan vertrouwen in het gebied en vervult een verbindende rol tussen ideeën van onderaf en doelen vanuit de overheid. In onze integrale en bottom up benadering werken wij in de gebiedsprocessen altijd aan meerdere onderwerpen tegelijk.

Deze aanpak bewees zich toen het kabinet in juni 2022 de [startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied](#) en de [Kamerbrief over perspectief voor agrarische ondernemers](#) uitbracht. Deze brieven, met wat het 'kaartje van Van der Wal' is gaan heten, veroorzaakten grote onrust en onzekerheid onder de boeren, ook in Utrecht-West. Daar waar het formele gesprek tussen overheid, belangenbehartiging en individuele boeren-ondernemers veelal stokte en de verhoudingen ernstig verhardden, konden onze procesbegeleiders informeel aanwezig blijven.

Gaandeweg bleek het mogelijk het gesprek te hervatten, de aandacht verschoof en na verloop van tijd begon ook weer langzaam aan energie te ontstaan. Het Programmabureau ving veel van de onmacht in het gebied op, en wist te voorkomen dat de stekker definitief uit gebiedsprocessen ging. Onze onafhankelijkheid en vertrouwenspositie fungeerden uitstekend als buffer.

Veel van onze ambtelijke en bestuurlijke tijd ging het afgelopen jaar naar de advisering rondom een nieuwe governancestructuur die aansluit bij het

[Utrechts Programma Landelijk Gebied](#) en de Gebiedsgerichte aanpak van provincie Utrecht. Ons pleidooi voor het inrichten van een bestuurlijk onafhankelijke structuur in de samenwerking bij voorbereiding en de uitvoering staat nog steeds als een paal boven water.

Met het vertrek van Hanke Bruins Slot in januari naar het ministerie van Binnenlandse Zaken kwam een einde aan een prettige en constructieve samenwerking. Haar opvolger Mirjam Sterk zag al snel de portefeuille steeds complexer worden. Wij waarderen diens open houding om de samenwerking aan te gaan en de snelheid waarmee ze zich heeft ingewerkt. Sinds 2022 vertegenwoordigen nieuwe wethouders alle deelnemende gemeenten. Wij danken voormalig wethouders Rein Kroon, Maarten van Dijk, Maks van Middelkoop en Tymon de Weger voor hun inhoudelijke en menselijke bijdrage aan onze overleggen.

De overdracht aan hun opvolgers Cees van Uden, wethouder gemeente De Ronde Venen, Ton van Maanen, wethouder gemeente Vijfheerenlanden, Karin van Vliet, wethouder gemeente Stichtse Vecht en Ad de Regt, wethouder gemeente Woerden, heeft in goede orde plaatsgevonden.

Tevens nam Job van Amerom op warme wijze afscheid als secretaris en directeur van het Programmabureau. Wij willen hem bedanken voor zijn inzet en betrokkenheid in de afgelopen jaren. Attie Kuiken is zijn opvolger, zij was al betrokken bij Utrecht-West. Het werk is bij haar in goede handen.

2023 is het laatste jaar van Gebiedscommissie Utrecht-West. Onze resterende tijd zullen wij zinvol gebruiken als gremium dat onafhankelijk en het gebied dienend, bijdraagt aan het Utrecht-West van de toekomst.

Wim Perlot
Voorzitter Gebiedscommissie Utrecht-West

1. BESTUURLIJKE VERANTWOORDING

1.1 Doel van de Gebiedscommissie Utrecht-West

De Gebiedscommissie is een adviescommissie voor Gedeputeerde Staten van Provincie Utrecht. De Gebiedscommissie, bestaande uit waterschappen, gemeenten, natuur- en landbouworganisaties, brengt adviezen uit die het landelijke gebied van Utrecht-West dienen. De adviezen komen tot stand in samenspraak met de betrokken gebiedspartijen, het zijn adviezen waarvoor draagvlak is in het gebied. Gebiedsoriëntaties en gebiedsverkenningen vormen input voor de adviezen. Het Programmabureau dat de Gebiedscommissie ondersteunt, voert de gebiedsoriëntaties en gebiedsverkenningen uit.

Het provinciale instellingsbesluit voor de Gebiedscommissie Utrecht-West van december 2018 benoemt de volgende onderwerpen voor het adviseren van gedeputeerde staten:

- De realisatie van het Programma Agenda Vitaal Platteland;
- De samenhang tussen het gebiedsprogramma en ontwikkelingen in het gebied Utrecht-West enerzijds en aanvullende ambities van gebiedspartijen anderzijds.

Het Programma Agenda Vitaal Platteland liep af in 2019. Sinds 2020 wordt het programma AVP jaarlijks met een jaar verlengd in afwachting van de uitvoeringsstrategie landelijk gebied.

De Gebiedscommissie heeft, in samenspraak met provincie Utrecht, vanuit haar integrale en gebiedsgerichte adviesrol, de benodigde verbreding oarmrd, in afwachting van de invulling van de uitvoeringsstrategie en de koppeling met de Regionale Veenweiden Strategie.

1.2 Aanpak

De Gebiedscommissie Utrecht-West adviseert op basis van integraal gebiedsgericht werken aan de provincie Utrecht. De Gebiedscommissie opereert onafhankelijk en stoelt op de gedachte dat het (maatschappelijk) ondernemerschap in het gebied, de motor is van de realisatie.

Heldere doelen, middelen en handelingsperspectief zijn nodig, maar het is de kracht van de samenwerking en het draagvlak die gaat bepalen hoe het landelijk gebied van de toekomst vorm krijgt en hoe snel dit zal gaan.

De Gebiedscommissie kent drie categorieën voor haar adviezen: gebiedsadviezen, gebiedssignalen en thematische adviezen. Iedere categorie kent een eigen, passende aanpak. Voor iedere categorie geldt dat er wordt gestreefd naar het creëren van een opwaartse dynamiek. In het gebied, ambtelijk én bestuurlijk.

Gebiedsadviezen

Gebiedsadviezen beginnen aan de keukentafels bij de inwoners in de polders. Als uit de oriëntatie blijkt dat samenwerking tot waarde kan leiden, helpen we een onderlinge gelijkwaardige dialoog tot stand brengen tussen betrokken partijen. Utrecht-West functioneert als startaccu voor gebieden die gezamenlijk aan hun toekomst werken. Een gebiedsadvies kan ook beginnen op verzoek van gebiedspartners; Mijnden is daarvan een voorbeeld.

Om een gebiedsadvies tot stand te brengen, wordt een aantal stappen doorlopen. De invulling daarvan is altijd maatwerk.

1. Goede voorbereiding. Procesbegeleiders zorgen dat zij goed op de hoogte zijn van de feitelijkheden en opgaven (indien bekend) in het gebied.
2. Tot stand brengen van samenwerking en vertrouwen binnen een gebied. In keukentafelgesprekken wordt gezocht naar de gemene deler in een gebied. In deze eerste fase ontstaat een beeld van de cultuur in een gebied.
3. Samenstelling van een Kernteam van boeren-ondernemers die draagvlak in het gebied hebben.
4. Afgestemd op de behoefte in het gebied vormen kennisontwikkeling en kennisdeling vaak de volgende bouwsteen. Op welke vragen moet antwoord komen voordat een gebied verder kan? Vaak is er veel kennis beschikbaar bij betrokken gebiedspartijen. Nauwe ambtelijke afstemming is dan ook erg belangrijk.
5. Verkennen hoe de prioriteiten uit het gebied zich verhouden tot prioriteiten van de overheid. Hoe helderder de doelen, hoe concreter gewerkt kan worden. Op ieder onderwerp wordt dit in beeld gebracht en wordt een voorstel gedaan voor vervolproces. Dit zal altijd worden teruggekoppeld naar het gebied.
6. Advisering aan de provincie in lijn met de uitvraag.

Thematische adviezen

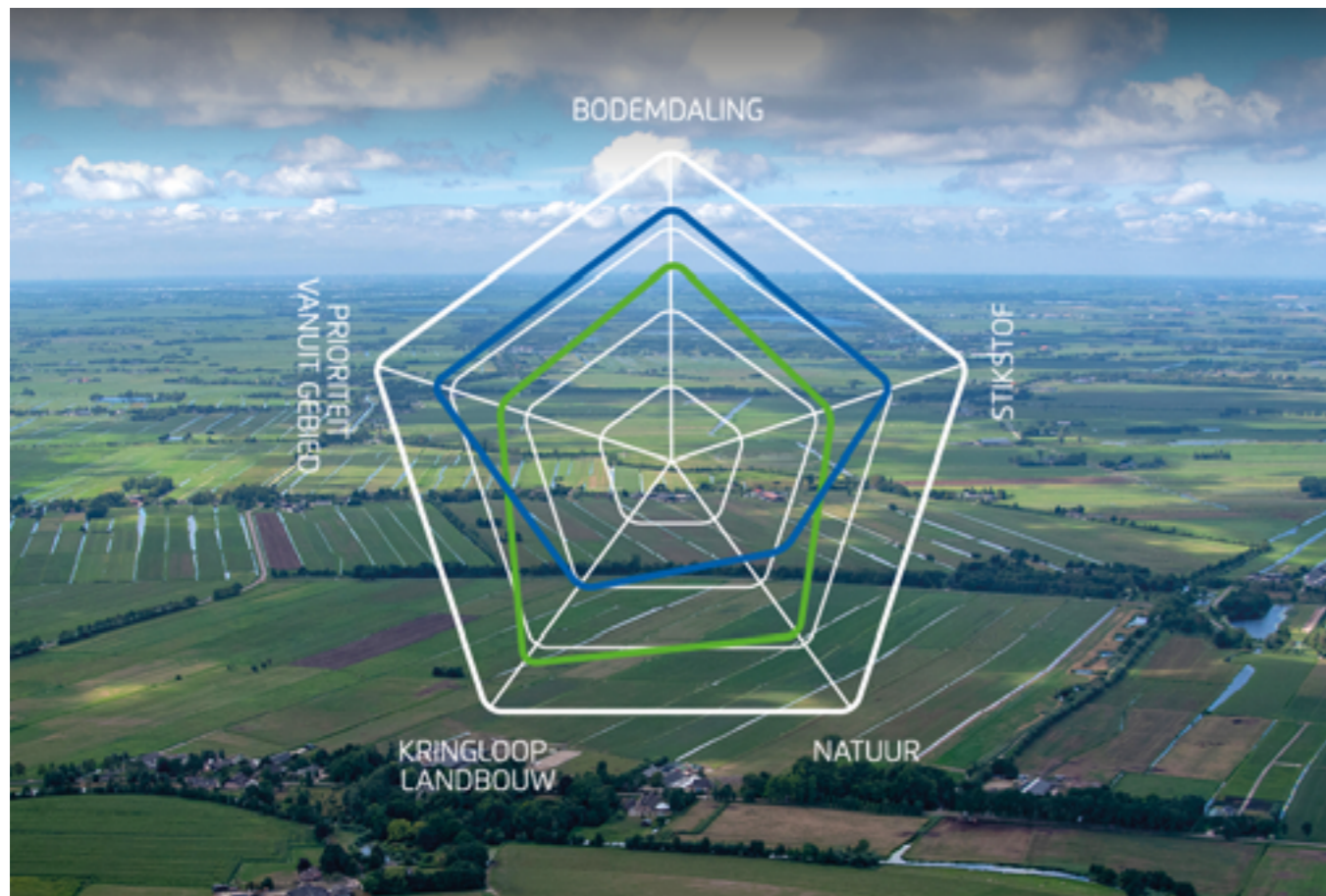
Op verzoek van de provincie brengt de Gebiedscommissie ook advies uit over thematische onderwerpen die de ontwikkeling van het landelijke gebied raken. Echter ook bij thematische adviezen zal de vanuit Utrecht-West altijd met een integraal perspectief worden gekeken. Denk aan adviezen over de grondbank en de vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen.

Gebiedssignalen

De Gebiedscommissie geeft in sommige gevallen een signaal af aan de provincie over prangende onderwerpen of knelpunten in Utrecht-West. Vanuit de aanwezigheid in het gebied, kan vroegtijdig gesignaleerd worden en kan toegewerkt worden naar gezamenlijk verhelpen van knelpunten.

Visie op gebiedsgericht werken

De opgaven in het landelijk gebied vragen om een erf-overstijgende integrale aanpak. Gebiedsontwikkeling, een slimme combinatie van landherstel, landgebruik en landbeheer, met een juiste verdeling van eigenaarschap en zeggenschap, kan de sleutel zijn. Gebiedsprocessen die leiden tot een gedragen gebiedsaanbod in de gedachtelijn van de Omgevingswet, vormen een belangrijke schakel om maatschappelijke doelen te realiseren. Op dit moment is De uitvoeringsstrategie nog in wording. De Gebiedscommissie meent dat de benodigde en gevraagde veranderingen geënt dienen te zijn op het ondernemerschap dat in een gebied aanwezig is. De Gebiedscommissie bepleit samenwerking, vanuit gebiedspartijen die gelijkwaardig aan elkaar onderhandelen, ook nu het schuurt door opgaven die zo groot zijn dat ze uitstijgen boven de belangen van organisaties en individuen.

Van sectorale maximalisatie naar gebiedsoptimum
Utrecht-West kijkt integraal naar alle opgaven, wensen en doelen binnen een gebied. Ieder gebied heeft zijn eigen specifieke maatschappelijke opgaven, en benoemt een eigen prioriteit, als bijvoorbeeld de bereikbaarheid. Dit wordt door Utrecht-West in beeld gebracht in een gebiedsrozet. Hiermee wordt zichtbaar waar de mogelijkheden en de moeilijkheden zitten in een gebied, kortom wat de gebiedswaarde is. Een gedeeld beeld helpt om tot een opwaartse dynamiek te komen.

De centrale vraag is hoe de gebiedswaarde geoptimaliseerd kan worden. Het is niet mogelijk om op alle assen te maximaliseren. Resultaat op de ene as staat resultaat op een andere as soms in de weg. Door de samenhang te bekijken, brengt Utrecht-West met de polders en gebiedspartners in beeld hoe én de vitaliteit van het gebied wordt versterkt én hoe er

tegenoet kan worden gekomen aan de maatschappelijke doelstellingen. Door de verschillende perspectieven op gebiedswaarde op tafel te leggen, kan worden gezocht naar een optimalisatie. De gebiedswaarde is als het ware de optelsom van de veranderingen die worden aangebracht. Dit wordt samengebracht in een gebiedsaanbod en uitgebracht als advies aan de provincie.

In het proces om te komen tot een gebiedsaanbod zijn behalve de inwoners van een gebied ook de overige belanghebbenden (gebiedspartners) en de provincie Utrecht betrokken. Afstemming en oordeelsvorming vindt plaats in bestuurlijke begeleidingsgroepen waarbij doorgaans naast de overheden ook een vertegenwoordiger van boerenondernemers deelneemt. Op deze wijze is een gebiedsaanbod een afgewogen en gedragen aanbod waarnaar vanuit de diverse invalshoeken is gekeken en gebouwd.

Gebiedscommissie en het Programmabureau werken vanuit onafhankelijkheid, benaderbaarheid, transparantie en betrouwbaarheid. Deze waarden maken dat we toegankelijk zijn voor alle partijen, ons lerend opstellen en bereid zijn constructief het gesprek aan te gaan in het gebied. Wij hebben ook oog voor de menselijke kant van de veranderingen en maken dat onderdeel van ons handelen. Het werk aan het gebiedsvertrouwen vereist dat woorden en daden overeenkomen, en vergt continuïteit in de gelegde contacten.

Goede relaties in het gebied (ook voordat actie gewenst is) en de bijdragen vanuit de Adviesgroep Landbouw zorgen voor een betere start van en weerbaarheid in het proces. Dit is ook een punt van aandacht voor de middellange termijn en vraagt continue inspanning en onderhoud. Zowel binnen de overheden alsook buiten in het veld. Zo is Utrecht-West betrokken bij de kerngroep plattelandscoaches, heeft ze nauw contact met LaM en overlegt met beleidsmedewerkers van waterschappen, provincie en gemeenten.

Visie op transitie

De Gebiedscommissie heeft de ervaring dat transitie in algemene zin en transitie van het landelijk gebied in het bijzonder, zich niet laat realiseren in een projectmatige aanpak. De belangen lopen uiteen en draagvlak is niet vanzelfsprekend. Ze ziet integrale gebiedsontwikkeling slagen in een langjarig en lerend proces, een doorlopende onderhandeling waarin men naar elkaar luistert, reflecteert en samen leert. Een proces dat voorziet in ruimte voor de inbreng van onderaf, en verandering ent op het lokale ondernemerschap van boerenondernemers en burgers, met perspectief voor de landbouw.

1.3 Factoren die van belang waren in ons werk in 2022

In 2022 hadden diverse factoren invloed op het functioneren van de Gebiedscommissie en het werk in het landelijk gebied. Een overzicht:

Het kabinet Rutte IV trad op 10 januari 2022 aan. Utrechts gedeputeerde Hanke Bruins Slot werd benoemd tot minister van Binnenlandse Zaken. Een eervolle benoeming. Wij hebben de goede samenwerking met haar zeer gewaardeerd. Met haar opvolger Mirjam Sterk hebben wij na de kennismaking eind maart voortvarend en constructief het werk kunnen voortzetten.

Gedeputeerde Mirjam Sterk bezoekt meermaals de Gebiedscommissie.

Bestuurlijke wisselingen, ook naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen, verliepen ondanks, of wellicht dankzij, de grote urgentie van de maatschappelijke opgaven in het landelijk gebied, voorspoedig.

Rijksbrieven met grote impact

Door uitspraak van de Raad van State in 2019 mocht het Programma Aanpak Stikstof niet langer als basis voor toestemming 'vooraf' van stikstof uitstotende activiteiten worden gebruikt. In 2022 haalde het Kabinet Rutte IV in het coalitieakkoord de doelen ter realisering van de vermindering van stikstofuitstoot naar 2030, in plaats van de 2021 wettelijk gestelde termijn 2035. Het ministerie van LNV stuurde in juni 2022 twee brieven naar de Tweede Kamer, de Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied en de Kamerbrief over perspectief voor agrarische ondernemers. De voorgenomen aanpak heeft invloed op de integrale en gebiedsgerichte manier van werken en veroorzaakte ernstige maatschappelijke onrust onder met name boerenondernemers.

Hoewel het daaropvolgende Rapport Remkes 'Wat wel kan – Uit de impassen en een aanzet voor perspectief' in oktober enige rust terugbracht, is het beoogde op dit moment nog niet gerealiseerd. Ook uit de kamerbrief vanuit het ministerie van IenW in het najaar over de rol Water en Bodem bij ruimtelijke ordening vloeiden ingrijpende doelen, die extra druk veroorzaken op de maatschappelijke opgaven in het landelijk gebied.

Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied (ULG) en Gebiedsgerichte Aanpak (GGA)

Het ministerie verwacht uiterlijk 1 juli 2023 een eerste versie van het in het Nationaal Programma Landelijke Gebied gevraagde provinciale gebiedsprogramma. Provincie Utrecht zette hiervoor in oktober 2022 de contouren uit in het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG), dat zal resulteren in gebiedsagenda's voor negen gebieden in de gehele provincie, waaronder ook gebieden in Utrecht-West.

De aansluiting tussen de lopende gebiedsprocessen en de GGA verloopt zoekend, vooralsnog is er nog geen duidelijkheid over de wijze waarop deze aansluiting plaats zal gaan vinden. In sommige gevallen veroorzaakte de GGA enige onrust, het risico dreigt dat de GGA lopende bottom-up gebiedsprocessen vanwege de vastgestelde doelen vanuit het Rijk, onder druk zet en onvoldoende vertrouwen weet te bieden om met eigen initiatieven naar voren te komen.

In de lopende gebiedsprocessen werden afgelopen jaar door de onrust enkele onderwerpen (tijdelijk) onbespreekbaar, maar vanuit de onafhankelijke positie slaagde het Programmabureau erin contacten in stand te houden en konden de gesprekken gaandeweg ingevuld worden met andere maatschappelijke doelen, zoals de opwek van duurzame energie.

Toekomst Gebiedscommissie en Programmabureau

De ULG heeft als consequentie dat de Gebiedscommissie in de loop van 2023 op zal gaan in de Regionale Stuurgroep – West (RSG-West). Ter voorbereiding daarop is in samenwerking met de provincie gewerkt aan de contouren van de nieuwe governance, vastgelegd in de memo governance van de bestuurlijke structuur.

Ook de onafhankelijke rol van het Programmabureau (Stichting Gebiedsontwikkeling Utrecht-West) in lopende gebiedsprocessen is besproken en bepleit, ook in relatie tot de GGA. Deze rol kreeg nog geen definitieve vorm voor de toekomst op moment van schrijven.

Vertrouwen bij agrariërs onder druk

Als gevolg van deze beleidsvoornemens uit Den Haag daalde het vertrouwen in de overheid onder de agrariërs scherp. In combinatie met onder meer de geopolitieke situatie door de oorlog in Oekraïne en het vooralsnog geringe animo bij banken en inkooporganisaties om bij te dragen aan de beoogde transitie van de landbouw, stond de veranderingsbereidheid bij agrariërs onder grote druk. Dit terwijl in de realisering van de opgaven het boerenondernemerschap de spil is waar de transitie van het landelijk gebied om draait.

Capaciteit overheden en gebiedspartijen

Lagere overheden als gemeenten en waterschappen kregen zeer veel werk gedelegeerd vanuit Den Haag. Krapte op de arbeidsmarkt zorgt voor hogere uitstroom bij de overheid en gebiedspartijen. Vacatures staan (lang) open en dragen bij aan de al toenemende werkdruk op de personeelsbezettingen. Ook terrein-beherende organisaties lopen tegen de grenzen aan van hun bemensing en worden wel betaald voor (een deel van het) natuurbeheer, maar niet voor deelname aan gebiedsontwikkeling. Het is zaak bij de planning van gebiedsontwikkeling hier rekening mee te houden, zeker in de situatie waarbij opgaven vanuit de overheid verplichtend zijn. Ook bij de agrariërs in gebiedsprocessen ligt een grote druk. Zij investeren veel (vrije) tijd in gebiedsprocessen, vrijwel altijd voor het collectief belang.

Concluderend

De combinatie van deze factoren maakte dat er gaandeweg in 2022 een enorme hoeveelheid opgaven is vastgesteld, waaraan in 2023 nog een methaanreductie werd toegevoegd en ook de opgave voor energieopwekking nog opgepakt dient te worden. Tegelijkertijd ontbraken de concretisering van

deze doelen, perspectief voor agrarisch ondernemers en flankerend beleid om daadwerkelijk de eerste stappen te zetten. Alleen met een duidelijke visie, een slagvaardige overheid en de wil om samen te werken met alle streekhouders is de realisering van deze doelen tot een goed einde te brengen. Net als het rijk dienen ook de gebieden de tijd te krijgen om het eigen proces zorgvuldig te doorlopen. Ter voorbereiding op een goede overdracht in het laatste jaar van het Programmabureau is Utrecht-West doorlopend in gesprek geweest met de provincie over de aansluiting tussen de gebiedsprocessen, de uitvoeringsstrategie en de landelijke opgaven.

'De polder'

Streekhouders met elkaar aan het werk
in de Utrechtse veenweiden.

2. ADVIEZEN

Onze advisering maakt ook in 2022 inzichtelijk dat in Utrecht-West met name de verduurzaming van de landbouw de kern van de transitie vormt. Ons pleidooi voor een integrale aanpak is gebaseerd op het idee om niet alleen klimaatverandering het hoofd te bieden, maar ook om de biodiversiteit en de natuur te verbeteren. Daarbij pleiten wij ervoor boeren en tuinders samen met natuurorganisaties zelf het roer te geven, en oog te hebben voor de obstakels die zij ervaren om voortvarend aan de slag te gaan. Samenwerking met andere gebiedspartijen is een vereiste.

De aard van de adviesaanvragen vanuit de provincie, bepaalt sterk de mate van integraliteit van onze adviezen. Daar waar een adviesaanvraag thematisch is, wordt het advies sectoraler. Daar waar geadviseerd is over gebiedsontwikkeling, is het advies integraal. In 2022 leverden wij de volgende adviezen en resultaten op. Op onze website vindt u de volledige adviezen.

2.1 Opgeleverde adviezen, gebiedssignalen en overige resultaten

De agenda van de Gebiedscommissie stond in 2023 in het teken van de bespreking van lopende en startende verkenningen en de daaruit voortvloeiende adviezen. De brieven van het Rijk halverwege het jaar bepaalden voor een groot deel het gesprek, met als doel om te komen tot een gedeelde visie vanuit het gebied.

De adviezen

A *Perspectief op de governance voor de Uitvoering | Thematisch*

Provincie Utrecht staat voor de uitvoering van de opgaven rond bodemdaling, water, stikstof, natuur en landbouw in het landelijke gebied. Daarbij is het een fundamentele vraag hoe de governance van de uitvoering ingevuld moet gaan worden, beschouwd in het licht van de maatschappelijke opgaven. Het bijeenbrengen van enerzijds top-down doelen en kaders en anderzijds bottom-up wensen vanuit het gebied vraagt om een middenpositie waar regie kan worden gevoerd. Sterke samenwerking is nodig om tot goede verwevenheid van top-down en bottom-up te komen. Met het oog op sterke samenwerking zijn in het advies leidende uitvoeringsprincipes en voorwaarden opgenomen, als bouwstenen voor samenwerking.

In de afgelopen periode heeft de provincie op hoofdlijnen de governancestructuur opgesteld. De gebiedscommissie Utrecht-West heeft hierop meegedacht en adviezen gegeven onderbouwd vanuit de praktijk. Dit betrof met name de structurering van de bestuurlijke verantwoordelijkheden op de verschillende niveaus. (Provinciaal, Regionaal, deelgebied en poldergebied). Hoe de werkorganisatie voor de uitvoering ingevuld gaat worden is nog niet uitgekristalliseerd. Parallel is door de provincie gewerkt aan het UPLG.

De Gebiedscommissie pleit om niet te wachten tot de uitvoeringsstrategie uitgewerkt is, maar vroegtijdig met de gebiedspartijen om tafel te gaan om gezamenlijk antwoord te geven op complexe vraagstukken als prioritering en regievoering. Samenwerking in de uitvoering begint al in de vroege fase bij het opstellen van een strategie. Ook pleit de Gebiedscommissie ervoor om in afwachting van een uitgewerkte governance het werk in de gebieden niet stil te laten vallen. Stilvallen zou betekenen dat er zowel draagvlak in de gebieden als kostbare tijd verloren gaat.

De Gebiedscommissie bepleit een introductie van drie lagen. Op provinciaal niveau wordt een adviesfunctie belegd van maatschappelijke organisaties. Op regionaal niveau komt een Regionale Stuurgroep, waarvan de samenstelling goeddeels overeenkomt met de huidige Gebiedscommissie. De begeleiding van de gebiedsprocessen komt te liggen op polderniveau en wordt vanuit een nog nader te bepalen werkorganisatie ingevuld. De Gebiedscommissie adviseert om met de lopende gebiedsverkenningen geleidelijk toe te groeien naar een meer structurele organisatie van de uitvoering. De Gebiedscommissie bepleit een vergelijkbaar alternatief voor de onafhankelijke procesbegeleiding en ambtelijke ondersteuning door het Programmabureau, die vooralsnog op aangeven van de provincie komen vervallen

Dit advies kwam tot stand vanuit een bestuurlijke begeleidingsgroep, bestaand uit: Laurens de Graaf – voorzitter (vertegenwoordiger Utrechtse Waarden), Jelka Both (Staatsbosbeheer), Bert de Groot (HDSR), Wim Perlot (voorzitter GC), Josja Veraart (NMU).

[Lees hier het advies](#)

Hierop volgend nam het Dagelijks Bestuur eind augustus deel aan de Consultatie Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied. Helaas gaf de online ingerichte consultatie met veel deelnemers weinig ruimte voor een inhoudelijke uitwisseling van ideeën.

Doorkijk 2023

Het is een periode met veel onzekerheden en onduidelijkheden, zowel bestuurlijk als ambtelijk. De activiteiten van het Programmabureau Utrecht-West moeten in 2023 van A (huidige situatie in de Stichting) naar B. Echter, wat B precies is, is nog niet helder, daar wordt aan gewerkt.

In 2023 wordt een voorstel uitgewerkt voor het inrichten van de bestuurlijke sturing binnen de Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied (ULG). Ook wordt in dit voorstel ingegaan op de ambtelijke ondersteuning, ingegaan op de verdeling van taken en bevoegdheden, de samenstellingen en de ondersteuning op de verschillende niveaus van de ULG. Waar mogelijk wordt een richting aangegeven voor de werkwijze.

De eerste bijeenkomst van de Regionale Stuurgroep West (RSG-West) wordt verwacht in juni 2023. Tijdens dit overleg zullen de 'nadere spelregels' van de RSG-West gezamenlijk worden vastgesteld. O.a. de rol en verantwoordelijkheden van gemeenten zullen daar een belangrijk onderwerp vormen.

Ondertussen gaat het werk in de gebiedsprocessen door, daar zijn alle partijen het over eens. Stilzitten in afwachting van duidelijkheid is geen optie voor de gebiedsprocessen. Om die reden heeft Utrecht-West een richtlijn opgesteld voor de komende periode waarin voortgang van de lopende gebiedsprocessen, de onafhankelijke procesbegeleiding door het Programmabureau en de samenwerking met betrokken gebiedspartijen centraal staat. Tegelijkertijd moeten de gebiedsprocessen ook na 2023 door

kunnen gaan, terwijl er per 1 januari 2024 niet meer is voorzien in een Programmabureau Utrecht-West. Dit maakt dat er in de tweede helft van het jaar (of in ieder geval na vorming coalities PU/Waterschappen, UPLG, na landbouwakkoord) gekeken zal moeten worden naar de concrete alternatieve mogelijkheden voor de lopende gebiedsprocessen.

Opgebouwd vertrouwen is een groot goed. Als de gebiedsprocessen onder een andere vlag voort worden gezet, vraagt dit om grote zorgvuldigheid naar en afstemming met het gebied.

B Advies Zegveld - Noord | voorverkenning | gevraagd

In drie gebieden is gesproken met actieve agrarische ondernemers:

- 17 agrariërs in Zegveld Noord, dat zijn alle agrarische ondernemers in het gebied;
- 10 agrariërs in Ooster en Wester Zegveld, 2 agrariërs wilden niet deelnemen aan een gesprek;
- 7 agrariërs in Rietveld, alle ondernemers in dit gebied.

Centraal in het gebiedsproces zouden de emissiereductie stikstof en de remming van de bodemdaling staan, maar met het oog op integraliteit met andere opgaven en in samenhang met de Gebiedsgerichte Aanpak Nieuwkoopse Plassen. Ons advies is gebaseerd op één op één gesprekken met boeren in het gebied en een inventarisatie bij andere gebiedspartijen, te weten Utrechts Landschap, De Stichtse Rijnlanden, de gemeente Woerden en het KTC.

In de drie gebieden komen de volgende thema's naar voren die van belang zijn op te pakken. Per gebied zijn er wel nuances op de thema's.

- Voldoende verdienvermogen, wat als belangrijkste thema wordt ervaren

- Verbetering van de agrarische structuur (meer huiskavel), en natuurinclusief worden)
- Biodiversiteit (meer mogelijkheden natuurbeheer, agrarisch natuurbeheer, bestrijden Amerikaanse zoetwaterkreeft)
- Aanpak bodemdaling met waterinfiltratiesysteem
- Reductie stikstofemissie
- Duurzame energie

Met name in polder Rietveld wordt gepleit voor het opzetten van een grondbank, van waaruit grond via een gebiedsproces ingezet kan worden voor de ontwikkeling van het gebied. In Zegveld Noord is men wat huiverig over een grondbank, omdat men bang is als ondernemers niet meer in staat te zijn zelf grond te kopen. Voordat een gebiedsproces begint moet er een methode zijn vastgesteld hoe de uitgifte van de grond gaat plaatsvinden, liefst in overeenstemming met de streek.

Met de ondernemers en de gebiedspartijen zijn (ook tussentijds) de bevindingen gedeeld en besproken.

Wij hebben geadviseerd om niet één, maar twee gebiedsprocessen in gang te zetten en vooraf met alle gebiedspartners een procesdocument op te stellen. Zegveld Noord heeft een heel duidelijk relatie met GGA Nieuwkoopse Plassen, waardoor we adviseren om hier een apart proces op te starten. Rietveld en Ooster en Wester Zegveld hebben zoveel overeenkomsten dat het ons zinvol lijkt om die twee gebieden tegelijkertijd en als één geheel op te pakken. In Zegveld Noord kan spanning ontstaan tussen een door het gebied gedragen gebiedsproces en de Gebiedsgerichte Aanpak Nieuwkoopse Plassen. Wij adviseren de beide provincies om deze gebiedsprocessen op elkaar af te stemmen en zoveel mogelijk op elkaar te laten aansluiten.

De Gebiedscommissie heeft geadviseerd om beide gebiedsprocessen door een onafhankelijke partij en onder leiding van een onafhankelijke voorzitter te laten begeleiden. Utrecht-West stelde zich hiervoor beschikbaar. De Bestuurlijke Begeleidingsgroep die deze voorverkenning heeft begeleid kan die begeleiding bestuurlijk op zich nemen.

Provincie Utrecht is aan zet om voor het Utrechtse deel de middelen te verwerven middels de Gebiedsagenda (UPLG), wat betreft de governance is de provincie Utrecht afhankelijk van Provincie Zuid-Holland gezien het grote gebiedsdeel in Zuid-Holland. De BBG Zegveld is bijeengewees om vanuit het Utrechts perspectief mee te denken en aanbevelingen te doen ten aanzien van het gebied. Op de agenda stonden het draagvlak in het gebied, streven naar het behoud van de Utrechtse Aanpak, een snelle start met de natuurdoelanalyse en het investeren in gedeelde kennis (boeren/natuur). Van Utrecht-West wordt vooralsnog geen verdere betrokkenheid verwacht voor 2023. In verband met het feit dat het voortouw bij Zuid-Holland ligt is de afweging op dit moment om vanuit Utrecht geen actie te ondernemen.

Bestuurlijke Begeleidingsgroep Zegveld: voorzitter (vacature door vertrek Wim Groeneweg), Jelka Both (SBB), Bert de Groot (HDSR), Ad de Regt (wethouder gemeente Woerden), Thomas van Rossum (LTO), Carla Bisseling (provincie Utrecht).

C Polsbroek | Gebiedsoriëntatie

Polsbroek is op basis van de bodemdalingskaarten één van de hardst zakkende gebieden in Utrecht-West. Vanuit het gegeven dat het onderwerp bodemdaling steeds belangrijker wordt, heeft het Programmabureau in overleg met gemeenten en provincie het gebied actief opgezocht. Doel is om te

verkennen of er een gebiedsaanbod tot stand kan worden gebracht.

Eind 2021/begin 2022 heeft Utrecht-West als startfase keukentafelgesprekken gevoerd met ongeveer 40 boeren in het gebied Polsbroek, Polsbroekerdam en Benschop. Uit deze gesprekken kwam naar voren dat er in het gebied voldoende energie en relevantie is om met het gebied aan de slag te gaan op diverse maatschappelijke thema's. Deze bevindingen zijn teruggekoppeld aan de boerenondernemers in najaar 2022. Diverse boeren gaven aan te willen onderzoeken hoe een eventueel gebiedsproces vormgegeven kan worden.

Vrijwel tegelijkertijd ontstond in Benschop naar aanleiding van het stikstofvraagstuk een Stikstofgroep Benschop, bestaand uit vier veehouders en enkele andere agrarische actoren. Hun doel was om diverse maatschappelijke vraagstukken actief op te pakken voor de Lopikerwaard. Utrecht-West is bij dit initiatief aangesloten om te kijken waar het kan ondersteunen en kan verbinden met andere initiatieven. Door alle ontwikkelingen zowel landelijk als op provinciaal en lokaal niveau is het enthousiasme en de drang om stappen te zetten in deze groep afgenomen.

In beide groepen is uitgesproken samen te willen optrekken en kennis en ervaring op thema's te delen, enkele boerenondernemers nemen deel aan beide initiatieven. Met de eerste groep is besloten om met het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) te bekijken welke vraagstukken er in de polder aanwezig zijn en te verkennen welke zaken er opgepakt kunnen worden. Daarbij kiezen de deelnemers nadrukkelijk voor een integrale benadering. Hierbij valt -in willekeurige volgorde -te denken aan: kringlooplandbouw, (boeren)natuurontwikkeling, kavelruil, bodemdaling, energie, waterbeheer en waterkwaliteit,

stikstof, verdienmodel boeren, leefbaarheid van het gebied inclusief verbinding met burgers en de stad.

Doorkijk 2023

Utrecht-West biedt onafhankelijke inhoudelijke en procesmatige ondersteuning, gericht op het organiseren van het gebied en het toewerken naar een integraal gebiedsaanbod vanuit het gebied. Utrecht-West heeft de onderstaande vervolgstappen voor ogen, gericht op het samenbrengen van bottom-up en top-down:

- Samenhang in het gebied versterken met polderexcursie, kennisdeling, netwerkversterking.
- Gebiedsafbakening met gebied vaststellen aan de hand van keukentafelgesprekken en gesprekken met gebiedspartners.
- Kaders bodemdaling en haalbaarheid bespreken met HDSR.
- Met gebiedspartners beleidskaders voor het gebied ophalen indien beschikbaar.
- Toewerken naar gezamenlijk vaststellen van de integrale doelen voor het gebied.

Met de voor het gebied vanuit provincie Utrecht aangestelde gebiedscoördinator Utrechtse Waarden wordt samengewerkt om initiatieven vanuit het gebied in beeld te brengen en waar mogelijk in te brengen in de Gebiedsagenda. Hierbij wordt integraal gekeken naar de opgaven en nadrukkelijk de afstemming gezocht met betrokken ambtenaren.

Er is nog geen BBG ingesteld voor Polsbroek.

[Lees hier de peilstok.](#)

D Botshol, Nellestein en Waardassackerpolder (BNW)

Het in 2020 bottom up gestarte gebiedsproces in BNW, is in juni in reactie op de stikstofbrieven vanuit LNV enige tijd stil komen te liggen. Informele gesprekken echter over ontwikkelingen op het vlak van energie-opwek vonden desondanks na enige tijd doorgang. Vanuit het gebiedsproces is initiatief genomen voor bewonersbijeenkomsten op het onderwerp energie en is een brief gestuurd aan de gemeentelijke informateur. Een gebiedscoöperatie voor Waardassacker-Botshol is voorbereid en is in 2023 opgericht: Onze Drie Polders, Botshol, Nellestein en Waardassacker'. Deze richt zich in eerste instantie op energie, en is een samenwerking tussen boeren en burgers.

Gedeputeerde Mirjam Sterk heeft op 1 september jl. een bezoek gebracht aan de projectgroep van het gebiedsproces. Zij heeft zich positief uitgelaten over de inspanningen van de projectgroep, het belang van het gebieds-proces en heeft gesproken met leden van de projectgroep over de huidige situatie. Provincie Utrecht zoekt de samenwerking met het gebieds-proces rond de GGA.

Doorkijk 2023

Eind 2022 zijn de ontwikkelingen op de aanpak bodemdaling opnieuw opgepakt. Binnen de projectgroep zijn de mogelijkheden en moeilijkheden rond natuur en waterinfiltratie besproken, alle boeren-ondernemers doen mee aan een waterinfiltratiesysteem. De agrariërs hebben zelf ideeën aangereikt om de stikstofuitstoot te beperken. Er werd in 2022 gewerkt aan de oprichting van een gebiedscoöperatie. Provincie Utrecht spant zich in de benodigde gegevens te verstrekken.

Provincie Utrecht zit ook vanuit de Gebiedsgerichte Aanpak aan tafel. Vertrouwen is nodig om vanuit het gebied een integraal voorstel te doen voor de GGA.

Daarvoor is meer helderheid nodig. De provincie heeft aangegeven vast te zitten aan de deadlines vanuit het Rijk en moet zich baseren op de informatie die beschikbaar is. In de komende periode is goed overleg tussen de partijen nodig om samen de toekomst vorm te geven.

[Lees hier de peilstok](#)

Met de Bestuurlijke Begeleidingsgroep (BBG) is overeengekomen om de voortgang en planning in beeld te brengen en tijdens volgende BBG's te bespreken. In lijn met de governance-discussie, een onafhankelijke voorzitter aangesteld.

Bestuurlijke Begeleidingsgroep Waardassacker, Botshol en Nellestein: Cees van Uden (voorzitter gemeente De Ronde Venen), Arjenne Bak (Natuurmonumenten), Carla Bisseling (provincie Utrecht), Arjan van Rijn (AGV), Arjan van Schaik (LTO), Aad Straathof (namens boeren uit het gebied).

E Oudewater

In Oudewater waar een groep boeren gezamenlijk het voortouw heeft genomen om tot een gebiedsproces te komen, heeft Utrecht-West de rol als procesbegeleider. De gesprekken richten zich op de onderwerpen: energie, bodemdaling/water, bereikbaarheid en stikstof.

Ten aanzien van energie worden de mogelijkheden in beeld gebracht voor 'zon op land', hiertoe is een dialoog georganiseerd tussen boerenondernemers en inwoners, gericht op samenwerking en verankering daarvan in een organisatie. De oprichting van een gebiedscoöperatie is voorbereid, in 2023 is 'Copes Kracht' opgericht. Het kernteam en enkele inwoners hebben deelgenomen aan sessies georganiseerd door het consortium Landschap van Verlangen en er

is gesproken met een expert van Energie Samen. Op bodemdaling wordt de samenwerking gezocht met Klimaatlimboeren en vindt nauwe afstemming met HDSR plaats. Met HDSR wordt gewerkt richting de uitvoering van bodemdaling-remmende maatregelen. Het ziet ernaar uit dat dit thema in 2023 een nieuwe ronde keukentafelgesprekken vraagt. De afbakening van de gesprekken is onderwerp van gesprek met Klimaatlimboeren en HDSR.

Ook stikstof kwam gaandeweg de tweede helft van het jaar als onderwerp van gesprek op de agenda van het gebiedsproces. Binnen het kernteam wordt toegewerkt naar integratie van onderwerpen tot een gebiedsaanbod, in april 2023 wordt een mijlpaalnotitie verwacht. Tijdens de BBG hebben bestuurders nadrukkelijk de uitnodiging gedaan aan het gebied om vanuit het gebied met dit eigen plan te komen. De ingezette en bestuurlijk afgestemde lijn zetten we door voor komend jaar.

Behalve het proces van de boerenondernemers, vindt ook afstemming plaats in een bestuurlijke begeleidingsgroep en is de ambtelijke samenwerking rond Oudewater geïntensiveerd. Gedeputeerde Mirjam Sterk bracht kort na haar aantreden een bezoek aan het gebiedsproces in Oudewater en heeft een toelichting gekregen op de werkwijze, het gebied en het bedrijf De Ruyge Weyde waar de ontvangst plaats vond.

Bestuurlijke begeleidingsgroep Oudewater: Carla Bisseling (PU), Jan Graveland (gebiedsvertegenwoordiging), Bert de Groot (HDSR), Bas Lont (gemeente Oudewater), Josja Veraart (NMU)

[Lees hier de peilstok](#)

F Polder Mijnden | oriëntatie | gevraagd

Provincie, Staatsbosbeheer en de gemeente Stichtse Vecht hebben een intentieovereenkomst gesloten om de samenwerking rond Mijnden op te zoeken. Waterschap AGV is betrokken, maar niet als medeondertekenaar. Daaropvolgend kwam aan Utrecht-West de vraag een gebiedsoriëntatie uit te voeren met als doel de mogelijkheden te onderzoeken om het gebied te betrekken.

De Gebiedscommissie deed op 16 juni 2022 een voorstel voor de samenwerking gebiedsoriëntatie. Deze is inmiddels afgerond en tot een advies gebracht. De conclusie van het advies is dat een integrale gebiedsontwikkeling voor een duurzame inrichting van de polder kansrijk kan zijn. Het advies is om het vervolg van deze eerste verkenning op een vergelijkbare wijze uit te voeren als deze gebiedsoriëntatie. Inhoudelijk gaat het vooral om de vraag of Staatsbosbeheer en de boeren zodanige afspraken kunnen maken dat er perspectief is op een toekomst voor de boeren en op een verbetering van de biodiversiteit van de hele polder.

Qua proces is de belangrijkste vraag of er een klimaat is te scheppen waarin boeren en Staatsbosbeheer als gelijkwaardige partners goede en adequate afspraken kunnen maken.

De eerdere Stuurgroep (waarin de provincie, de gemeente, het waterschap en Staatsbosbeheer zitting hadden) was positief gestemd over de eerste verkenning. De Stuurgroep stemde in met de aanbevelingen betreffende het vervolg van het proces, de belangrijkste inhoudelijke onderwerpen, de aanpak waarbij eigenaren en pachters een belangrijke rol hebben, de omvorming van de stuurgroep naar een BBG met ook agrarische vertegenwoordiging en de noodzaak van een adequate taakomschrijving ervan.

Doorkijk 2023

Utrecht-West heeft naar aanleiding van deze fase een vervolg-adviesvraag ontvangen van provincie Utrecht, met het verzoek advies te geven over de gebiedsvertegenwoordiging; hoe een toekomstbestendige inrichting tot stand kan komen met draagvlak vanuit het gebied en advies over de gewenste structurering ten behoeve van de continuïteit. De vervolggesprekken met het gebied zijn in gang gezet.

Ook voor polder Mijnden is een Bestuurlijke Begeleidingsgroep (BBG) ingesteld voor de begeleiding van het proces. Dat betekent dat de genoemde reeds bestaande Stuurgroep is omgevormd en werd uitgebreid met een agrarische vertegenwoordiging. Een adequate omschrijving en het mandaat van de BBG is noodzakelijk.

Bestuurlijke Begeleidingsgroep Mijnden: Jelka Both (SBB), Mirjam Sterk (provincie Utrecht), Arjan van Rijn (AGV), Dick Wismeijer (gebiedsvertegenwoordiging), Arjan Wisseborn (wethouder gemeente Stichtse Vecht).

[Lees hier de peilstok](#)

G Montfoort

Een aantal initiatiefnemers uit het gebied hebben Utrecht-West benaderd met de vraag om ondersteuning bij een gebiedsoriëntatie. Kennismaking met de betrokken agrariërs heeft plaatsgevonden, tevens afstemming met Wim van Wikselaar, wethouder Montfoort en ambtelijke ondersteuning. Gemeente heeft aangegeven eerste initiatief richting het gebied te nemen en eerste dialoog op te willen starten, in afstemming met de provinciale gebiedscoördinator Utrechtse Waarden, de inwoners en Utrecht-West.

Aangezien ook Montfoort in het gebied Utrechtse Waarden ligt worden ontwikkelingen op hoofdlijn afgestemd met de gebiedscoördinator Utrechtse Waarden.

2.2 Overige resultaten en activiteiten

H Adviesgroep Landbouw

De adviesgroep Landbouw geeft aandachtspunten mee vanuit de sector Landbouw aan de Gebiedscommissie. Voorjaar 2022 deed de Adviesgroep Landbouw een gebiedssignaal uit naar aanleiding van gebrekkige communicatie met streekhouders inzake een kavelruil. Verder heeft de Adviesgroep Landbouw haar visie op de toekomst van de landbouw in Utrecht-West vormgegeven. Dit gebeurde vanuit de wetenschap dat provincie Utrecht al in 2018 haar visie op de toekomst van de landbouw had gepubliceerd en vanuit de gedachte dat de Adviesgroep gezamenlijk de schouders onder de toekomst van een vitale en duurzame landbouw wilde zetten. In het advies zijn de uitgangspunten en de uitdagingen opgenomen. Een belangrijke constatering is dat naar mening van de Adviesgroep Landbouw de bestaande visie alleszins actueel is, maar dat realisering op veel onderdelen van de visie verdere uitwerking kan gebruiken.

Om de visie verder te concretiseren is het gebruik van KPI's (kritische prestatie indicatoren) als instrument binnen de Adviesgroep ingebracht. Dat instrument is al bekend bij meerdere agrariërs, redelijk goed doordacht en ook al vanuit een andere context toegepast. Ook provincie Utrecht is voornemens met KPI's te gaan werken, naar verwachting zal de uitwerking vanuit de Adviesgroep Landbouw begin 2023 aangeboden kunnen worden.

[Bekijk hier de samenstelling van de Adviesgroep Landbouw.](#)

I Ambtelijk overleg

Met provinciale programmamanagers en bij gebiedsprocessen betrokken ambtenaren vond op regelmatige basis ambtelijke afstemming plaats. Op de agenda stonden de samenwerking rond de gebiedsprocessen en de adviesaanvragen, de voortgang met de vrijkomende agrarische bebouwing.

J Ambtelijk vooroverleg

Ter voorbereiding op de vergaderingen met de Gebiedscommissie is in 2022 gestart met een ambtelijk vooroverleg, aan de hand van de agenda. Dit overleg blijkt te voorzien in de behoefte aan afstemming en informatie-uitwisseling tussen de bij het Utrechts programma landelijk gebied direct en indirect betrokken gebiedspartijen.

K Ontmoeting Derk Boswijk

Derk Boswijk, Tweede Kamerlid, nam tijdens de februari-vergadering deel via het scherm. Het kabinet Rutte IV trad op 10 januari 2022 aan. Als woordvoerder landbouw en natuur (inclusief stikstof), water, infrastructuur, defensie en grote steden namens het CDA, sprak hij over de ontwikkelingen vanuit het nieuwe regeerakkoord en de betekenis ervan voor Utrecht-West en de gebiedsprocessen.

L VAB

Naar aanleiding van signalen vanuit gemeenten is het onderwerp Vrijkomende Agrarische Bebouwing verder ambtelijk afgestemd. Er is een sterke voortgang geboekt bij de provincie rond de VAB-aanpak, de Gebiedscommissie is hierover bijgepraat.

M Signaal voortgang gebiedsprocessen

Naar aanleiding van signalen vanuit gemeenten is het In juli deed de Gebiedscommissie naar aanleiding van verontruste geluiden uit de gebieden die volgden op de brieven vanuit LNV, een brief uit aan de gedeputeerde. De Gebiedscommissie vroeg aandacht voor de voortgang van de lopende processen, benadrukte het belang van het gestand doen van reeds gemaakte afspraken, bepleitte commitment en maatwerk voor de koplopers onder de agrariërs zodat zij ruimte behouden en vroegen om perspectief op gebiedsniveau, door doelstellingen te formuleren die richting geven aan agrariërs die door willen en kunnen.

N LEADER

Op 31 december 2022 liep de LEADER-periode af. In deze (met twee jaar verlengde) periode zijn ruim honderd initiatiefnemers verder geholpen met tips, contacten of bereikt in een café of nieuwsbrief. Van die honderd hebben 26 initiatieven een LEADER-bijdrage gekregen, in totaal ruim € 9 miljoen investeringen in het platteland van Utrecht-West.

Om voor de nieuwe periode een nieuwe LOS te kunnen maken, hebben 'kwartiermakers' eind 2022 een budget aangevraagd bij de provincie om een nieuwe Lokale Ontwikkeling Strategie (LOS) te gaan maken. Deze kwartiermakers zijn de voorzitter en enkele leden van de huidige Aanjaaggroep (LAG), de gemeentesecretaris van Woerden en de directeur van het Programmabureau.

Met dit budget worden 'LOS-makers' ingeschakeld die een breed gebiedsproces gaan organiseren waarin we met het gebied gaan kijken wat de uitdagingen en kansen zijn en wat de nieuwe doelen worden. Ook wordt er dan een nieuwe LAG samengesteld.

Eind april 2023 moet de LOS klaar zijn en worden ingediend bij de provincie.

Samen met de kwartiermakers zijn de 'LOS-makers' wordt ook gezocht naar een penvoerder voor de nieuwe LAG. Deze penvoerder dient dan ook namens de nieuwe LAG de LOS in bij de provincie. Een gemeente of waterschap kan penvoerder zijn, maar ook het Programmabureau Utrecht-West vervulde in het verleden deze rol.

In 2022 is de onderlinge samenwerking met LEADER en LaMi verstevigd, met name in de communicatie.

2023 en verder

Het coalitieakkoord dat in 2022 gepresenteerd werd, bracht verdere urgentie voor de transitie van de landbouw. Niet alleen komt met het ecologisch gedreven Nationaal Programma Landelijk Gebied tot 2035 en budget van € 25 mrd (voor heel Nederland) beschikbaar, ook haalt het kabinet de realisering van de doelstellingen in de wet stikstofreductie en natuurverbetering naar voren, van 2035 naar 2030. Voorjaar 2023 bleven voornamelijk de noodzakelijke concretisering van kaders en doelen vanuit LNV uit, hetgeen de lopende gebiedsprocessen lange tijd negatief heeft beïnvloed. Ook een door de Gebiedscommissie bepleitte grondbank is voornamelijk niet tot stand gekomen. Deze ongekend precaire situatie voor agrarisch ondernemers stelt hoge eisen aan het verwachtingsmanagement in de lopende gebiedsprocessen.

Utrecht-West heeft tien jaar ervaring met integrale gebiedsprocessen. Dat heeft ons geleerd dat gebiedsprocessen gedijen als ook 'het gebied' ontwikkelt, lees de betrokken inwoners en ondernemers. Door in de dialoog te zoeken waar wensen van agrariërs en publieke opgaven elkaar kunnen versterken, ontstaat draagvlak en intrinsiek eigenaarschap voor

verandering in een gebied. In de verkennende fase spreken we ook boerengezinnen die nadenken over hun toekomst en vragen hebben. Als dat gewenst is leggen de medewerkers van het Programmabureau de verbinding naar de onafhankelijke plattelandscoaches.

Utrecht-West faciliteert deze ontwikkeling vanuit het onafhankelijke Programmabureau. Deze onafhankelijke positie dreigt in 2023 te vervallen, ondanks dat gebiedspartijen de waarde zien van een goede dialoog met de agrarisch ondernemers, die start met een oriëntatie waarin opgaven nog niet exact duidelijk zijn.

Het initiëren, ondersteunen en organiseren van gebiedsprocessen zoals in Waardassackerpolder, Zegveld en Oudewater, blijkt van grote waarde voor het realiseren van de provinciale opgaven. In afwachting van kaders en normen vanuit LNV werken wij verder aan de noodzakelijke transitie van het landelijk gebied in Utrecht-West en blijven wij de noodzaak om te komen tot een sterke uitvoeringsstrategie en een onafhankelijke partij die de rol van intermediair kan vervullen en die bij escalatie als buffer kan fungeren, agenderen.

2.3 Samenstelling Gebiedscommissie en Programmabureau

Gebiedscommissie

De Gebiedscommissie bestaat uit bestuurlijke vertegenwoordigers namens gemeenten, waterschappen en landbouw-, terrein behorende- en maatschappelijke organisaties. Lokale bestuurders die in en met het gebied aan de slag zijn. Samen vormen zij een breed netwerk met veel kennis dat werkt aan een duurzaam en levendig platteland. De commissie zoekt in haar adviezen aan de provincie naar integrale oplossingen en kijkt naar hoe dingen wél kunnen. Het belang van het gebied staat daarbij voorop.

Door de gemeenteraadsverkiezingen is de samenstelling van de Gebiedscommissie gewijzigd. Wij danken voormalig wethouders Rein Kroon, Maarten van Dijk, Maks van Middelkoop en Tymon de Weger voor hun inhoudelijke en menselijke bijdrage aan onze overleggen. De overdracht aan hun opvolgers Cees van Uden, wethouder gemeente De Ronde Venen, Ton van Maanen, wethouder gemeente Vijfheerenlanden en Karin van Vliet, wethouder gemeente Stichtse Vecht en Ad de Regt, wethouder gemeente Woerden, heeft in goede orde plaatsgevonden. De samenstelling van de Gebiedscommissie is te vinden op onze [website](#).

Samenstelling Dagelijks Bestuur

Doorgaans bestaat het Dagelijks Bestuur uit een bestuurlijk vertegenwoordiger van het waterschap, gemeenten, de landbouw- en de natuurorganisatie om het gebied in de breedte vertegenwoordigd te hebben. Het lidmaatschap van het Dagelijks Bestuur van Rein Kroon eindigde vanwege het vervallen van zijn functie van waaruit hij in het bestuur is benoemd (statuten, artikel 8, lid d). Bij het ontstaan van een vacature wordt door de Gebiedscommissie een nieuw bestuurslid voorgedragen aan de provincie (artikel 4, lid 4). Bestuursleden worden benoemd door het

College van Gedeputeerde Staten (artikel 4, lid 7). Na aantreden van de nieuwe wethouders werd Ad de Regt uit hun midden benoemd als lid van het Dagelijks Bestuur.

Samenstelling Programmabureau

Het Programmabureau (4 FTE) verzorgt het voorbereidende werk van de advisering. Dit team stond per januari 2022 onder interim-leiding van Attie Kuiken. Attie Kuiken nam na een periode ad interim de positie van secretaris Gebiedscommissie en directeur Programmabureau over van Job van Amerom. Het Programmabureau is samengesteld uit een kernteam van directeur programmasecretaris en financieel medewerker. Het team adviseurs bestaat uit een flexibele groep van zelfstandig specialisten op het gebied van landbouw, grondstrategie, gebiedsontwikkeling, duurzame energie, financiën en communicatie, die worden ingehuurd afhankelijk van de adviesaanvragen. De actuele samenstelling van het Programmabureau is te vinden op onze [website](#).

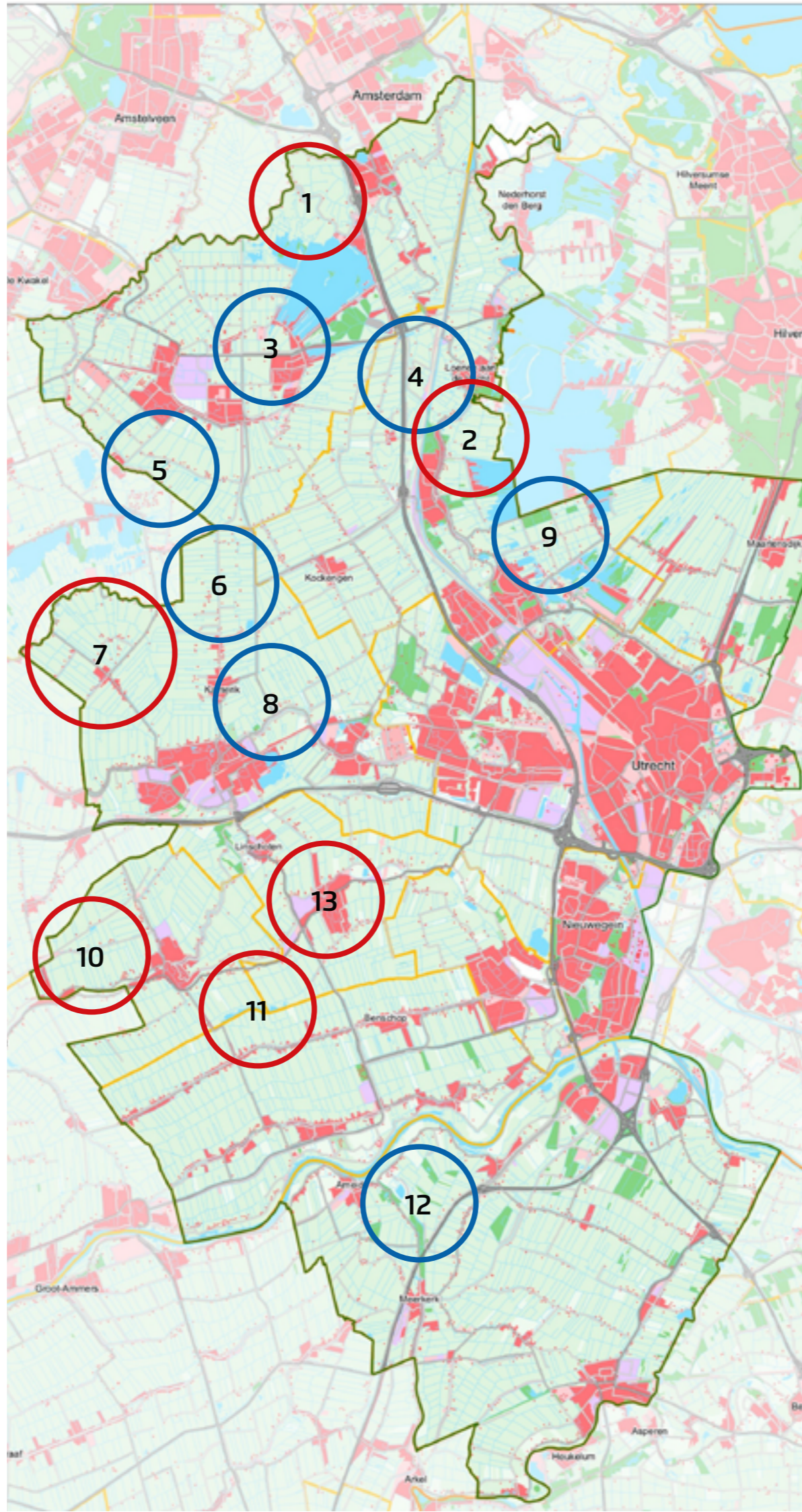

Voorzitter Wim Perlot bedankt secretaris en directeur Programmabureau Job van Amerom, hartelijk bij diens afscheid.

UTRECHT-WEST OP DE KAART

Rood: lopende processen

- 1 Botshol, Nellestein en Waardassackerpolder**
12 agrariërs, die willen werken aan het toekomstbestendig maken van hun polder. Gezamenlijk gebiedsontwikkelplan in de maak, met overzicht van de mogelijk te realiseren te doelen.
Doelen: bodemdaling, stikstof, biodiversiteit, recreatie, energietransitie en verdienvermogen.
- 2 Mijnden**
6 agrariërs. Gebiedsoriëntatie met als doel de mogelijkheden te onderzoeken om het gebied te betrekken bij een samenwerking tussen provincie, SBB en gemeente Stichtse Vecht.
- 7 Zegveld-Noord**
34 agrariërs. Oriëntatiefase met keukentafelgesprekken, om wensen en bedreigingen op te halen uit het gebied, en boeren bij te praten over te behalen maatschappelijke doelen.
Doelen: bodemdaling, stikstof, watersysteem, verdienvermogen, klimaatdoelen.
- 10 Oudewater Noord**
39 agrariërs. Gebiedsoriëntatie n.a.v. goede ideeën voor verbinding stad-platteland en korte ketens. In de gesprekken kwamen ook bodemdaling, verkaveling en energietransitie aan de orde.
Doelen: energietransitie, bodemdaling, korte ketens, landbouwverbreding, bereikbaarheid (prioriteit vanuit het gebied).
- 11 Polsbroek**
41 agrariërs. Oriëntatiefase. Hard zakkende polder, met wellicht mogelijkheden voor grondwaterpeilverhoging en biodiversiteit.
Doelen: bodemdaling, schuifruimte agrariërs, landbouwstructuurversterking, recreatie.
- 13 Montfoort**
Ondersteuning bij een gebiedsoriëntatie op initiatief van gemeente.

Blauw: afgeronde betrokkenheid

- 3 Groot-Wilnis Vinkeveen**
Start en uitvoering gebiedsproces door Utrecht-West, 35 agrariërs verenigd in een coöperatie. Gebiedspartijen werken nu aan inzet van natuurgronden voor natuurinclusieve landbouw.
Doelen: natuurrealisatie, bodemdaling, landbouwstructuurversterking, recreatie en watersysteem. Staatsbosbeheer en de gebiedscoöperatie tekenden voorjaar 2022 de samenwerking voor meer natuurinclusieve landbouw.
- 4 Polder Honderd**
4 van de 14 agrariërs bezocht. Ontwikkelgebied RES en OV hub. Daarom terughoudendheid bij agrariërs om nu beslissingen te nemen. Samenwerking met gemeente over Programma vitaal platteland.
Doelen: energietransitie, stedelijke ontwikkeling, leefbaarheid.
- 5 Bovenlanden**
5 agrariërs. Afgerond gebiedsproces, uitgevoerd door Utrecht-West. Gesprekken met de gebleven boeren over huidige situatie, leerpunten, en samenhang met gebiedsgerichte aanpak Stikstof Nieuwkoopse plassen.
Doelen: natuur, omschakeling naar natuurboeren, watersysteem/verdroging.
- 6 Van Teylingenweg**
24 agrariërs. Geïnitieerd door Utrecht-West, per 2019 regie overgedragen aan provincie Utrecht. Monitoring voortgang.
Doelen: leren om omgevingsvisie te maken met het gebied, bodemdaling en verkeersveiligheid, optimaliseren rolverdeling Utrecht-West en provincie Utrecht.
- 8 Gerverscop**
22 agrariërs en de burgers. Ondersteuning bij de oprichting van gebiedscoöperatie, bijdragend aan het realiseren van maatschappelijke doelen onder eigen regie.
Doelen: energietransitie, biodiversiteit, recreatie, sociale cohesie.
- 9 Oostelijke Vechtplassen**
Circa 20 agrariërs. Afgerond gebiedsproces, uitgevoerd door Utrecht-West. Nu gesprekken met boeren wat goed gaat, en wat nog beter kan. Ook bevraagd in evaluatie ganzenbeleid.
Doelen: natuurrealisatie (PAS maatregelen), watersysteem, stikstof en recreatie.
- 12 Zouwe Boezem**
45 agrariërs. Oriëntatiefase in relatief onbekend gebied. Natura2000 gebied vrijwel klaar, met nog beperkte stikstof-opgave.
Doelen: kennismaken, stikstof, natuurontwikkeling, landbouwstructuurversterking, energietransitie.

3. FINANCIËN

De financiën van Utrecht-West laten zich op hoofdlijnen opdelen in twee kostensoorten:

1. Personeelskosten (90%):
De medewerkers van Utrecht West worden allemaal ingehuurd.
4 FTE (ind.): als Zzp'er.
1,3 FTE: gedetacheerd vanuit provincie Utrecht: directeur Programmabureau en financieel administrateur.
2. Overige kosten (10%):
Communicatie, vergoedingen & vacatiegelden, vergaderingen & bijeenkomsten, onderzoek & advieskosten en kantoorkosten.

In 2022 is begroot dat de exploitatiesubsidie en de bijdrage van de leden in zijn geheel ingezet zouden worden in het gebied. In het verleden opgebouwde reserveren zouden niet aangesproken worden om de liquiditeit niet in gevaar te brengen.

Door onvoorziene omstandigheden zijn minder uren gerealiseerd dan vooraf begroot. Onze directeur Programmabureau was niet 100% inzetbaar. In overleg heeft de provincie deze detacheringskosten slechts deels in rekening gebracht. Daarnaast gaf een teamlid lopende het jaar zijn opdracht terug. Pas laat in het jaar werd duidelijk wat de financiële consequenties van beide gebeurtenissen waren. In de huidige zeer krappe arbeidsmarkt kon deze vrijvallende personele ruimte niet meer worden ingevuld, de vrijvallende financiële ruimte bleef daardoor onbenut. Al met al heeft dit geleid tot een onderbesteding van €166k.

Daarnaast heeft Utrecht-West een indexering op de exploitatiesubsidie ontvangen (€24k). Deze was niet voorzien in de begroting, hiermee komt de totale exploitatie subsidie op ruim €753K. Normaliter zou onbenutte exploitatiesubsidie (€139k) terugvloeien naar de provincie. In overleg met de provincie is afgesproken dat deze middelen toegevoegd worden aan de egalisatiereserve, om zodoende voorkomende frictiekosten op te kunnen opvangen die kunnen ontstaan bij het afbouwen van de subsidie door de provincie. De overig middelen worden aan de algemene reserves toegevoegd.

JAARREKENING

Activa (debet)

Omschrijving/ functie kostenpost	Begroting 2022 (in €)	Exploitatie- resultaat (in €)
Personeels- kosten*	695.000	532.000
Overige kosten	85.000	82.000
	780.000	532.000

Passiva (credit)

Omschrijving/ functie kostenpost	Begroting 2022 (in €)	Exploitatie- resultaat (in €)
Exploitatiesubsidie PU (2022)	728.000	753.389
Bijdragen leden 2022	52.000	52.000
	780.000	805.389

* Deze toelichting is geschreven op basis van voorlopige informatie. Ten behoeve van de verantwoording voor de exploitatiesubsidie wordt er eind juni een accountants-verklaring opgesteld.

Colofon

Utrecht-West
info@utrecht-west.com
Juni 2023

Voor vragen over dit jaarverslag of onze adviezen:
Harmen Pelgrum
harmen.pelgrum@utrecht-west.com
06 - 8399 5350

Vormgeving: Werk in Uitvoering (wiu.nl)
Fotografie: Menno Ridderhof
Manuel Reichert
Tekst en coördinatie: Utrecht-West

